

Commandeur Pieter de Bitter

1620 – 15 juni 1666

Door Frits Rohling

Hr. Ms. Pieter de Bitter, waarvan de kiel werd gelegd op 21 maart 1936 op de scheepswerf P. Smit te Rotterdam, te water werd gelaten op 29 oktober 1936 en op 6 maart 1937 in dienst gesteld, behoorde tot de Jan van Amstelklasse en kon worden ingezet als mijnenveger en mijnenlegger.

Pieter de Bitter wordt voor het eerst genoemd wanneer hij in 1653 als kapitein van de Mercurius deelneemt aan de Eerste Engels-Nederlandse Oorlog, bij de Slag bij Ter Heijde en is kort daarvoor aangesloten bij de vloot van Michiel Adriaensz. de Ruyter. Dat hij het niet onverdienstelijk heeft gedaan blijkt wel uit het feit dat hij het vlaggenschip de Triumph van viceadmiraal James Peacock buiten gevecht weet te stellen, waarbij Peacock het leven laat. Je zou echter van een Pyrrusoverwinning kunnen spreken, want niet veel later wordt de Mercurius onder de waterlijn getroffen en zinkt vrijwel direct, waarbij het grootste deel van de bemanning wordt gered.

Pieter de Bitter (J.W. Bloem)

Gerard Pietersz. Hulft (Govert Flinck)

Rijcklof van Goens

Pieter de Bitter was vooral kapitein voor de Vereenigde Oostindische Compagnie, na 1653 is hij toegevoegd als vlagkapitein onder directeur-generaal Gerard Pietersz. Hulft op de Ter Goes. Hulft was commandant van een vloot die vanuit Batavia een aanval moest uitvoeren op de Portugese kolonie Ceylon en is bij deze aanval gesneuveld. Colombo is dan wel veroverd en Bitter wordt opgedragen om de Raad van Indië hiervan op de hoogte te stellen maar tevens te vermelden dat Hulft het leven heeft gelaten. In 1656 is de Bitter vice-commandeur onder Adriaan Roothaes en voert een aantal blokkades uit bij Portugese havens langs de kust van Malabar ofwel de Peperkust ten zuidwesten van India. Een jaar later voert hij wederom blokkades uit bij de Portugese kolonie Goa en veroverd met zijn vlaggenschip de Terschelling de Santa Cruz die volgeladen is met specerijen. Hij drukt een deel van de lading achterover en zal daarvoor worden gestraft.

Niettemin blijft de Bitter onder bevel van Roothaes in de Oost rondzwerven en voegt zich bij de vloot van Rijcklof van Goens, gouverneur van Ceylon van 1659 – 1672 en later gouverneur-generaal van de VOC van 1678 – 1681. Als kapitein van de Salamander neemt de Bitter deel aan een aantal expedities en wordt samen met de Naarden erop uitgestuurd om de Portugezen te misleiden door om de Noord de VOC-vloot te naderen. Door ongunstige wind komen beide schepen echter terecht bij de Maladiven. Uiteindelijk wordt de Bitter weer als ordonnans teruggestuurd om de Raad van Indië op de hoogte te brengen van de verovering van Jaffnapatnam.

In april 1661 wordt Pieter de Bitter benoemd tot Inspecteur der Schepen en Meester-Ordonnans in Batavia. Op 22 juli van dat jaar wordt hij benoemd tot Commandeur van een vloot met de opdracht om opnieuw de kust van Goa te blokkeren. Op 3 januari 1663 is hij aanwezig bij de verovering van Cochin door Rijcklof van Goens en zal een jaar als tijdelijk gouverneur van deze stad fungeren. Op 12 mei 1664 keert hij terug in Batavia

en wordt drie weken later als afgezant naar de koning van Siam, Naral de Grote, gezonden en slaagt erin om een verdrag met Siam te verlengen.

Op de Eerste Kerstdag 1664 vertrekt Pieter de Bitter als commandeur van een retourvloot vanuit Batavia naar de Republiek der Nederlanden. Hier dreigt een nieuwe oorlog met Engeland en wordt de retourvloot hoofdzakelijk gebruikt om geld en goederen vanuit Indië te vervoeren teneinde het vaderland te steunen. De retourvloot is 'loaded with money' en heeft men dus een ervaren leider nodig om de vloot uit de handen van de Engelsen te houden. In Pieter de Bitter heeft men deze figuur gevonden en hij wordt op pad gestuurd met geheime instructies om de vijand te omzeilen.

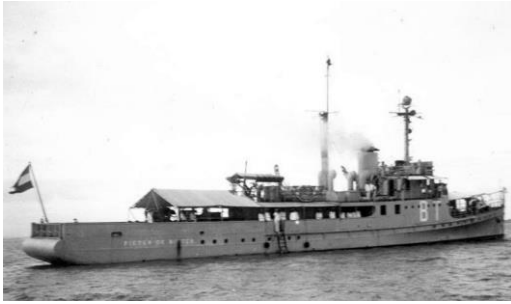
In Nederland is de oorlog reeds uitgebroken en heeft men de Slag bij Lowestoft verloren. Pieter de Bitter krijgt van de Staten-Generaal het bericht door dat hij voor anker moet gaan in een neutrale haven en daar moet wachten tot de vloot weer op oorlogsterkte is gebracht om hem te kunnen escorteren. De neutrale haven is Bergen (Noorwegen) die hij via een omweg om de westkust van Ierland heeft weten te bereiken. De Engelsen schenden echter de neutraliteit van de haven en vallen op 12 augustus 1665 de vloot van de Bitter aan, de Slag bij Bergen. Deze aanval kan worden afgeslagen en op 18 augustus arriveert de Ruyter met zijn hulpvloot en kan men op 23 augustus vanuit Bergen weer vertrekken naar het vaderland.

Op 6 maart 1666 wordt Pieter de Bitter benoemd tot commandeur van de vloot die na de oorlog met de Engelsen weer naar Indië vertrekt op 15 april 1666, op het vlaggenschip de Hollandsche Tuin. Twee maanden later overlijdt Commandeur Pieter de Bitter aan boord van dit schip aan scheurbuik.

Commandeur Pieter de Bitter als naamgever

Hr. Ms. Pieter de Bitter heeft voornamelijk dienstgedaan in Nederlands-Indië tijdens de Tweede Wereldoorlog en zou bij een bezetting van Japan moeten uitwijken vanuit Soerabaja naar een andere haven. In een geheim schrijven van 14 augustus 1946 vraagt de Minister van Marine om inlichtingen te verstrekken over de uitvoering van een evacuatieorder. Er zou bij de evacuatie van militair personeel grote verwarring heersen. De geheime evacuatieorder van CZMNI van 17 februari 1941 is alleen bekend gemaakt bij de commanderende officieren, ver voordat Japan bij de oorlog betrokken raakt. De grondslag van deze brief ligt in het gegeven dat de commandant van de mijnenveger Hr. Ms. Pieter de Bitter opdracht heeft gegeven om de boot met springladingen tot zinken te brengen op 6 maart 1942. Koenraad, inmiddels gepensioneerd, die zich al aan boord van de onderzeeboot Hr. Ms. K XII bevindt, geeft opdracht om een onderzoek in te stellen en "indien onbevredigend, de commandant te fusilleren". De commandant van de Pieter de Bitter wordt met de bemanning krijgsgevangen genomen en na de oorlog als politiek gevangene naar Nederland overgebracht en in 1948, na een zitting van de Krijgsraad, ontslagen. (Zie verslag van Theo Doorman in zijn boek 'In de schaduw van de Javazee', De Evacuatieorder, pag. 77). Voor zover bekend is de Hr. Ms. Pieter de Bitter niet door de Japanners gelicht.

Hr. Ms. Bitter

Op de voorgrond als eerste Hr. Ms. Abraham Crijnsen

Fregat Hr. Ms. De Bitter (F807), Van Amstelklasse, voormalig USS Rinehart; 1943 – 1950, een destroyer van de Bostwick- of Cannonklasse van de Amerikaanse marine. Wordt in het kader van het MDAP programma (Multi Defense Aid Program) in 1950 aan de Koninklijke Marine in bruikleen gegeven. In 1967 zijn de schepen verkocht als schroot, ten bate van de Verenigde Staten, en vervangen door fregatten van de Van Speijkklasse (UK Leanderklasse)

In totaal worden zes schepen in bruikleen gegeven:

- Hr. Ms. Van Amstel (F806), ex DE-195 Burrows
- Hr. Ms. De Bitter (F807), ex USS Rinehart
- Hr. Ms. Van Ewijck (F808), ex USS Gustafson
- Hr. Ms. Dubois (F809), ex USS O'Neill
- Hr. Ms. De Zeeuw (F810), ex USS Eisner
- Hr. Ms. Van Zijll (F811), ex USS Stern

